

veniunt, circa transversalium fideicommissa et fideicommissa particularia versatur. (26. Inspectis certe prioribus Novellæ et Authenticæ verbis *si liberis portio legitima non sufficiat*, videtur Imperator de solis fideicommissis ascendentium, non vero de transversalium fideicommissis intellexisse, cum soli ascendentes dicantur habere liberos, et ita cum majori Doctorum numero sentit Rot. cor. Falconer. *de Fideicommissis*. decis. 43, numer. 3, et decis. 75, num. 20, decis. 22, num. 9. *de Dot.* et in *Miscell.* 89, num. 44, cor. Lancett. decis. 170, num. 9, decis. 664, num. 18, et decis. 1133, n. 12. (27. Dummodo tamen expresse a Testatore transversali non fuisset præscripta feminarum dotatio. Dec. 1186, n. 30. et 31. cor. Molines.)

(28. 29. Quod si totius dictæ Constitutionis contextus expressa ratio expendatur contrarium videtur sentiendum. Non enim Imperator a parentum officio erga fœminas descendentes, non ab eorundem pietate motus apparet ad omnino solvenda pro dotibus constituendis fideicommissorum vincula, sed quia « ea quæ communiter omnibus prosunt, his, quæ specialiter quibusdam utilia sunt, præponimus. » Sed si publica utilitas unice Imperatorem impulit ad hanc statuendam Legem contra ascendentium fideicommissa, nulla apparet rationis disparitas, ob quam eadem procedere non debeat in transversalium quoque fideicommissis. Favor enim publicus non Fideicommissentium, sed Fœminarum personas dotis constitutione indigentes respicit, ut nubere possint; quæ ratio cum in utroque fideicommissio locum habeat, videretur eadem pari jure procedere

DUBITATIO TEMERARIA.

Vide verb. JUDICIUM TEMERARIUM, a num. 2 ad 16.

DUBIUM.

Vide verb. CONSCIENTIA, a num. 23 ad 30.

DUELLUM.

SUMMARIUM.

ARTICULUS I. — *Duellum quoad ejus esse, divisionem, et prohibitionem.*

1. Duellum proprie dictum quid sit. — 2. Duellum debet esse cum effectu; nam duellantes ad solam apparentiam non incurrunt pœnas spirituales contra duellantes infictas. — 3. Duellum est prohibitum, si fiat privata auctoritate; si autem fiat auctoritate publica ex justa causa, non est prohibitum. — 4. Duellum proprie dictum debet esse ex conducto; unde ex subita ira progredientes, et duellantes non incurrunt pœnas. — 5. Duellum proprie dictum debet esse initum *statuto loco, et tempore.* — 6. Duellum proprie dictum debet esse cum periculo occisionis, vel mutilationis, vel vulneris; unde certamen factum cum pugnis, vel quocumque alio instrumento sine periculo occisionis, vel mutilationis non subjacet pœnis. — 7. Duellum aliter dividitur a Theologis, et aliter a Legistis. Legistæ illud dividunt in decretorium, propugnatorium, et satisfactorium. — 8. Duellum Decretorium quid sit. — 9. Duellum Propugnatorium quid sit. — 10. Duellum Satisfactorium quid sit. — 11. Theologi dividunt duellum in sex species, scilicet in duellum Manifestativum veri-

debere dispositio, nullafacta Fideicommissentium distinctione, dummodo is, qui dotare tenetur fideicommissa possideat, eoque magis, quia Justinianus, nullo designato fideicommissorum genere, a fideicommissis dotium detractionem præscribit; et ubi eadem occurrit ratio, idem esse debeat juris effectus; et ita sensit Riminald. cons. 324, n. 12. (29. In tribunalibus tamen vicit sententia prior, quamvis posterior mihi magis ratione consona, et Imperatoris menti accommodata videatur.

(30. 31. Super particularibus fideicommissis dissentiunt pariter Doctores. (32. Alii quippe affirmant, alii negant ex ipsis posse detrahi dotes; sed Sacræ Rotæ tribunal mitiorem admisit opinionem, quod nempe etiam a particularibus fideicommissis possint constitui dotes, quando alia bona tum libera, tum ex fideicommissis universalibus provenientia sunt. Rot. cor. Falconer. tit. *de Fideicom.* decis. 1, num. 16, ea semper potissima ratione, quia favor dotis publicam respicit utilitatem, et quibuscumque privatis fideicommissis prævalere debet. Gratian. *discept. Forens.* cap. 331, num. 4, et seq. Rot. in recent. part. 6, decis. 312, per tot. cor. Molines dec. 724, num. 14, et dec. 157, n. 10.

(33. 34. Quæri etiam potest, an dotes ex feudis possint detrahi, et distinguendum est inter feudum mere hæreditarium, et feudum ex pacto, et providentia. Primo casu feudum habetur ad instar bona alodialia, et potest ex eo constitui dos. Secundo vero casu non licet nisi ex fructibus donec vivit dotans, Peregrin. *de Fideicom.* artic. 42, num. 63. Reliqua super his vide infra in verb. *Feudum.*

tatis, Ostentativum virium, Evitativum ignominie, Terminativum controversie, Evitativum Belli, et Defensivum honoris. — 12. Duellum manifestativum veritatis quid sit? Hoc duellum est illicitum, non enim potest indici, aut acceptari hoc duellum pro indaganda veritate, aut innocentia, vel justitia alicujus. — 13. Duellum ostentativum virium quid sit. Et hoc etiam duellum est illicitum, non enim licet duellare ad ostendam peritiam, et virtutem duellandi. — 14. Duellum evitativum ignominie quid sit? Et hoc etiam duellum est illicitum; non enim licet acceptare duellum ad evitandam notam timiditatis. — 15. Duellum terminativum controversie quid sit? Et hoc etiam est illicitum. — 16. Duellum evitativum belli quid sit? Hoc duellum est licitum. — 17. Duellum defensivum honoris quid sit? Hoc duellum est illicitum. — 18. Duellum dividitur ab omnibus in duellum solemne, et in duellum privatum. Duellum solemne quid sit. — 19. Duellum privatum quid sit. — 20. Duellum ulterius dividitur in illud, quod fit auctoritate publica, et in illud, quod fit auctoritate privata, utrumque patet ex terminis. — 21. Duellum tum solemne, tum privatum, seu simplex est prohibitum Jure Divino, et humano, tam Civili, quam Canonico. — 22. Alia Remissive.

ARTICULUS II. — *Duellum quoad ejus pœnas et personas eas incurrentes, et earum absolutionem.*

1. Affertur in primis per extensum pro regula et notitia satis necessaria ad hæc omnia, Constitutio Clementis VIII. — 2. Enumerantur pœnæ principales contra duellantes statutæ. — 3. Vulneratus si in ipso loco duelli, vel in alio quidem loco, sed tamen paulo post, eodem adhuc die, sicque sine vero sufficienti intervallo decedat, caret Ecclesiastica sepultura; quamvis pœnitens, et a censuris absolutus decedat. — 4. Si autem vulneratus in duello moriatur post notabile intervallum, v. g. post unam, vel alteram diem, non caret Ecclesiastica sepultura. — 5. Pœnas impositas contra duellantes incurrunt, Primo: Ipsimet pugnantibus, sive sint principales, sive non, sive sit solemne, sive sit privatum, vel simplex, etiamsi non sequatur mors seu mutilatio; immo quamvis initum fuerit pactum de statim terminando, etc. — 6. Secundo, illas pœnas incurrunt Patrini, socii, ad duellum serio provocantes, acceptantes, etiamsi pugna ob aliquod impedimentum non fuerit secuta. — 7. Tertio, illas pœnas incurrunt duellantium adjuutores, sive auxilium, consilium, operam, vel favorem præstantes, equos, arma, commeatum, pecuniam, et alia subsidia scienter administrantes. — 8. Consulens duellum non incurrit excommunicationem, si fecit quod potuit, revocando consilium, licet nihil profecerit. — 9. Quarto, illas pœnas incurrunt spectatores ex industria, seu ex composito. — 10. Hinc pœnas illas non incurrunt, qui ex occulto, vel obiter transeundo respiciunt. — 11. Quinto,

ARTICULUS I.

Duellum quoad ejus esse, divisionem, et prohibitionem.

(1. Duellum proprie dictum, seu Monomachia est pugna inita inter duos, vel plures in pari numero, privata auctoritate, et ex conducto, statuto loco, et tempore, cum periculo occisionis, mutilationis, vel vulneris. Est in re communis. Ad majorem autem, et clariorem ejus intelligentiam explicantur singulæ principales particulæ: (2. Dicitur primo *Pugna inita*, ut intelligatur debere duellum esse cum effectu, nam duellantes ad solam apparentiam, ex quo antea convenierint sese non vulnerare, sed honoris gratia duellum simulare, non incurrunt pœnas spirituales contra duellantes infictas, ut tradunt Caraffa *de Duell.* tract. 1, sect. 5, quæst. 6, num. 1. Raynold. lib. 5, c. 9, § 3 et 4, num. 3. Pignatell. tom. 9, consult. 88, num. 62. Gomezius de Amescua *de Potest. in seipsum* lib. 2, cap. 5, num. 24 et alii. (3. Dicitur secundo *privata auctoritate*, ad denotandum quod non sunt prohibita duella illa, quæ publica auctoritate inter hostes fiunt, inter quæ celebre est illud Davidis cum Goliath in lib. 1. Reg. c. 17. Sic etiam D. Wenceslaus Bohemæ dux, ut in ejus officio legitur, ad singulare certamen adversus duccem Curimensem eo fine accessit, ut suorum salutem prospiceret, ac proinde visi sunt Angeli arma ministrasse, et dixisse adversario: *Ne ferias.* (4. Dicitur tertio *ex conducto*, quia ad hoc, ut verificetur duellum proprie dictum, requiritur præcedens tractatus et deliberatio; si enim unus ex rixantibus alium ad dimicandum provocet ex calore iracundiæ, et statim pugnent, non erit verum duellum. Sic censuit Sac. Congr. Conc. in

illas pœnas incurrunt locorum Domini, Magistratus, Præsides, Locumtenentes, Duces militum, et Capitanei, qui duellum vel permittunt, vel non prohibent quantum possunt, vel commissum non puniunt. — 12. Civitates vero, Oppida, Terræ, Castra, in quibus commissum fuerit duellum, permittentibus, aut tolerantibus Dominis, Ecclesiastico subjiunguntur Interdicto. — 13. Sexto, illas pœnas incurrunt omnes scripta, et manifesta ad duellum præparatoria efficientes, nec non quascumque, etiam sine scripto, denunciations, declarationes, narrationes, etc., etiamsi neque pugna aliqua, nec certamen, aut effectus, nec accessus, aut actus, ad pugnam proximam, neque expressa, aut aperta provocatio subsequuta fuerit. — 14. Illas pœnas incurrunt etiam Christiani cum Turcis duellantes. — 15. Non incurrunt tamen tales pœnas ratum habentes duellum suo nomine factum. — 16. Exemplificantur varii casus, in quibus provocatus ad duellum non incurrit illas pœnas, *usque ad n. 19.* — 20. Absolutio ab excommunicatione incursa ob duellum ratione citat. Constit. Clementis VIII. non poterat impendi extra articulum mortis nisi a Romano Pontifice pro tempore existente. — 21. Hodie tamen talis absolutio potest impendi virtute suorum privilegiorum a Confessariis Regularibus extra Italiam, et in Urbe Romana, licet non intra Italiam, et extra Urbem. — 22. Alia de pœnis in duellantibus consulenda. — 23. Constitutio Benedicti XIV. — 24. De Duelli Origine. — 25. Idem de causa ejusdem. — 26. Quibus est vetitum legibus. — 27. Media quæ Bacon a Verulamia suadet ad impedienda Duella.

Segobien. 15 Oct. 1644, teste Pignatell. tom. 1, consultat. 317. (3. Dicitur quarto *statuto loco et tempore*, quia sine determinatione certi loci, et temporis non est proprie duellum, ut resolvit Sac. Congr. Conc. in *Nullius* 15 Octob. 1644, lib. 17 decretor., fol. 460. Et per hoc, quod non fuit determinatum certum tempus, et locus, Sac. Cong. Immunitatis in una Civitatis Castellane ponente Card. Vallemanno die 13. Febr. 1703, non habuit pro duello sequens Vigilietum disfidæ: « Sig. Alessandro siete un mentitore, etc., v' intimo però a battervi meco a corpo a corpo con la spada alla mano, onde dovrete cingerla, acciocchè dove c' incontriamo, possa sostenervi, e ratificarvi con quella, tutto quello che di proprio pugno vi scrivo. » (6. Dicitur quinto « *cum periculo occisionis, mutilationis, vel vulneris*, ut excludantur a ratione duelli contentiones, et exercitationes vulgo dictæ *di Scherma*, cum istæ fiant sine periculo mutilationis, vulneris, vel mortis, et etiam excludantur contentiones, quæ fiunt cum pugnis, vel capillorum evulsione; Murga disquisit. Canon. t. 2, disp. 11, dub. 1, n. 1. Pascucci. in annot. ad Pignatell. tom. 1, tit. *de Duellante finem* fol. 240 vers. *Excluditur etiam*, ubi excludit a ratione veri duelli omnes alias contentiones, seu pugnas quocumque alio instrumento fiant, dummodo ex illis non imminet periculum mortis, seu mutilationis, et Pignatell. tom. 9, cons. 88, n. 63.

(7. Duellum aliter dividitur a Theologis, et aliter a Legistis. Legistæ sequentes Joan. de Lignan. Tract. de Duell. cap. 2, n. 1, illud dividunt in Decretorium, Propugnatorium, et Satisfactorium. (8. Duellum Decretorium est illud, in quo duellantes hac lege arma movent, ut a pugna cessare non